

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาเรื่องการใช้อำนาจของนักรการเมืองต่อการเสนอข่าวของ อ.ส.ม.ท. นี้ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อบรรยายให้ทราบถึงวิธีการหรือลักษณะของการใช้อำนาจของนักรการเมืองในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเสนอข่าว และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากข่าวในระดับต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้ได้ข้อสรุปว่า นักรการเมืองมีทัศนคติและแนวคิดต่อสื่อมวลชนของรัฐอย่างไร และในทางปฏิบัติจริงนักรการเมืองใช้อำนาจต่อการเสนอข่าวของ อ.ส.ม.ท. อย่างไร มีลักษณะและรูปแบบวิธีการอย่างไร รวมทั้งทราบถึงปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระดับต่าง ๆ ณ ทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบต่อประเด็นปัญหาดังกล่าว ว่าเป็นปัญหาการสื่อสารมากน้อยเพียงไร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประเภทเอกสาร รวบรวมจากหนังสือข่าวของสำนักข่าวไทย อ.ส.ม.ท. ในช่วงปลายปี 2529 ถึงปลายปี 2533 ซึ่งในช่วงปลายปี 2529 นั้นสำนักข่าวไทยเริ่มมีการเก็บรวบรวมข่าวอย่างเป็นระบบ ประกอบกับในระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่การเมืองมีความเคลื่อนไหวมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะตั้งแต่ปี 2531 รัฐบาลที่นำโดย พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ นายกรัฐมนตรีซึ่งมาจากการเลือกตั้ง มีกิจกรรมทางการเมืองและการบริหารมากกว่าช่วงของรัฐบาลก่อนหน้านี้ ซึ่งนายกรัฐมนตรี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง ดังนั้นการใช้ข่าวในช่วงดังกล่าวนี้เพื่อวิเคราะห์เนื้อหา จะทำให้อธิบายได้อย่างชัดเจนว่าลักษณะของข่าวที่อยู่ภายใต้อำนาจของนักรการเมืองนั้นเป็นอย่างไร

2. ประเภทบุคคล เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับ อ.ส.ม.ท. ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลทางด้านทัศนคติและแนวคิดของนักรการเมืองต่อการสื่อสารมวลชน และการใช้อำนาจของนักรการเมืองต่อการเสนอข่าวของ อ.ส.ม.ท. ว่ามีลักษณะและวิธีการอย่างไร รวมทั้งทราบถึงปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในระดับต่าง ๆ จากการใช้อำนาจของนักรการเมือง และทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งต่อประเด็นปัญหานี้ โดยผู้ทำการวิจัยตั้งเป้าหมายที่จะสัมภาษณ์บุคคลดังต่อไปนี้

อดีตนักรการเมืองที่กำกับดูแล อ.ส.ม.ท. ซึ่งเป็นประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. เพื่อทราบทัศนคติและแนวคิดที่มีต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับการมอบนโยบายและการบริหาร อ.ส.ม.ท. ซึ่งถึงแม้ว่าในขั้นต้นผู้ทำการวิจัยจะคาดคิดไว้ก่อนว่า ข้อมูลที่ได้จากอดีตนักรการเมืองอาจเป็นข้อมูลที่ไม่ตรงกับความเป็นจริงในบางเรื่อง เนื่องจากเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่คนเรามักจะพูดถึงตัวเองในทางที่ดี - แต่ผู้ทำการวิจัยเชื่อว่าจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจะทำให้ข้อมูลที่แท้จริงหลุดออกมาด้วย นอกจากนี้ ผู้ทำการวิจัยสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์พนักงาน อ.ส.ม.ท. จากข่าวในหนังสือข่าว สำนักข่าวไทย และจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมของผู้ทำการวิจัย ดังนั้นในเบื้องต้น ผู้ทำการวิจัยจึงกำหนดอดีตนักรการเมืองที่เป็นเป้าหมายด้วยเหตุผลดังนี้

1. นายคุณิต ศิริวรรณ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ระหว่าง มีนาคม 2520 - พฤศจิกายน 2520 เนื่องจากเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง อ.ส.ม.ท. และเป็นประธานกรรมการ อ.ส.ม.ท. คนแรก

2. นายสมศักดิ์ ชูโต รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ระหว่าง เมษายน 2523 - มีนาคม 2524 เนื่องจากเป็นนักรการเมืองที่มาจากนักวิชาการ และยังใกล้ชิดกับการสื่อสารมวลชน โดยเคยเป็นอาจารย์พิเศษคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และยังเคยจัดรายการวิทยุทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท.

3. ร.ต.ท.ชาญ มนูญธรรม รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ระหว่าง พฤษภาคม 2526 - กันยายน 2529 เนื่องจากเป็นนักรการเมืองที่กำกับดูแล อ.ส.ม.ท. เป็นระยะเวลายาวนานที่สุด และผู้ทำการวิจัยมีข้อมูลว่าเป็นผู้ที่ใช้

อำนาจต่อการบริหารงานของ อ.ส.ม.ท. มากคนหนึ่ง

4. นายจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ระหว่างกันยายน 2529 - กรกฎาคม 2530 เนื่องจากเป็นนักการเมืองที่มาจาก นักวิชาการ และเป็นนักการเมืองที่ผู้ทำการวิจัยมีข้อมูลว่ามีความยุติธรรม และไม่ก้าวก้าวยการบริหารงานของ อ.ส.ม.ท.

5. ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ระหว่าง กันยายน 2531 - พฤศจิกายน 2533 เนื่องจากเป็นนักการเมืองที่เป็น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรคนแรกที่มาที่บดบัง อ.ส.ม.ท. และผู้ทำการวิจัยมีข้อมูลว่า เป็นผู้ที่ใช้อำนาจต่อการบริหารงานของ อ.ส.ม.ท. มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากการติดต่อขอสัมภาษณ์อดีตนักการเมืองทั้ง 5 ท่าน มีอุปสรรคหลายประการ จึงมีผู้ที่ยินดีให้สัมภาษณ์เพียง 2 ท่านคือ นายคสุสิต ศิริวรรณ ซึ่งมีความคุ้นเคยกับผู้ทำการวิจัย เนื่องจากปัจจุบัน นายคสุสิต ศิริวรรณ ยังคงจัด รายการวิทยุทางสถานีวิทยุ ท.ท.ท. อยู่ และอีกท่านหนึ่งคือ นายสมศักดิ์ ชูโต ปัจจุบันยังเป็นอาจารย์ที่นิคดา จึงไม่ปฏิเสธที่จะให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ

สำหรับอดีตนักการเมืองอีก 3 ท่านซึ่งผู้ทำการวิจัยไม่สามารถสัมภาษณ์ ได้นั้นมีอุปสรรคดังนี้

1. ร.ต.ท.ชาญ มนุธรรม เนื่องจากในช่วงที่ผู้ทำการวิจัยกำลังเก็บ รวบรวมข้อมูลเป็นช่วงเดียวกับการเตรียมการเลือกตั้ง มีนาคม 2535 ซึ่ง ร.ต.ท.ชาญ มนุธรรม ตัดงานช่วยพรรคความหวังใหม่หาเสียง โดยเป็นผู้รับผิดชอบการหาเสียง ในภาคกลาง และหลังจากการเลือกตั้งก็มีเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองติดต่อกัน ทำให้การติดต่อยากลำบาก แม้แต่การพูดโทรศัพท์กับอดีตนักการเมืองท่านนี้ยังทำไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นที่บ้าน ที่บริษัท หรือที่พรรค โดยการโทรศัพท์ไปหาที่บ้านไม่ปรากฏว่ามีผู้รับสาย ส่วนที่บริษัทและที่พรรคนั้นถ้าอยู่ก็กำลังประชุมทุกครั้ง ครั้นผู้ทำการวิจัยเดินทางไปที่พรรคท่านก็ออกจากพรรคไปแล้ว

2. นายจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา เมื่อผู้ทำการวิจัยโทรศัพท์ติดต่อ ไปที่สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ เจ้าหน้าที่หน้าห้องได้รับเรื่องไปเรียน ว่าที่ทราบ แล้วแจ้งว่าในฐานะที่ท่านเคยเป็นอาจารย์ยินดีให้ข้อมูลเพื่องานทางวิชาการ แต่เนื่องจากท่านได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งเป็นรองราชเลขา

ธิการ ไม่เหมาะสมที่จะให้สัมภาษณ์ ขอให้ส่งคำถามเป็นลายลักษณ์อักษร แต่เมื่อผู้ทำการวิจัยส่งคำถามไปให้กลับได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่หน้าห้องว่าท่านไม่ยอมตอบเรื่องนี้ เพราะเป็นเรื่องนานมาแล้ว ท่านจำข้อมูลไม่ค่อยได้ เกรงว่าจะเกิดการผิดพลาด

3. ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เนื่องจากในช่วงที่ผู้ทำการวิจัยกำลังเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นช่วงที่ท่านกำลังลี้ภัยการเมืองอยู่ที่ประเทศเคนมาโรค แต่เนื่องจากผู้ทำการวิจัยมีความคุ้นเคยกับท่านดี เพราะเคยทำข่าวท่านอยู่เป็นประจำในสมัยที่ท่านเป็น ส.ส. ฝ่ายค้าน ก่อนที่จะเป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้ทำการวิจัยจึงโทรศัพท์ไปเรียนให้ทราบว่าจะขอสัมภาษณ์เมื่อท่านกลับมา เพราะการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกต้องใช้เวลาคุยนานประมาณ 2 - 3 ชั่วโมง ซึ่งท่านรับปากว่ายินดีที่จะให้สัมภาษณ์ แต่เมื่อท่านกลับมาปรากฏว่าท่านมีเรื่องยุ่งหลายเรื่อง ตั้งแต่การอุทธรณ์เรื่องถูกยึดทรัพย์ การหาเสียงเลือกตั้ง มีนาคม 2535 และเหตุการณ์วุ่นวายทางการเมืองติดต่อกัน ทำให้การนัดหมายตามวันเวลาที่กำหนดต้องเลื่อนไปหลายครั้ง ผู้ทำการวิจัยจึงตัดสินใจยกเลิกการสัมภาษณ์ เนื่องจากเห็นว่าข้อมูลที่ เป็นเอกสารการให้สัมภาษณ์ของท่านจากหนังสือข่าวของสำนักข่าวไทยในช่วงที่ท่านเป็นรัฐมนตรีกำกับดูแล อ.ส.ม.ท. นั้น มีอยู่มากเพียงพอที่จะใช้ในการวิจัยได้

พนักงาน อ.ส.ม.ท. และอดีตพนักงาน อ.ส.ม.ท. ตำแหน่งข่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะตรวจสอบยืนยันกับข้อมูลจากอดีตนักการเมือง และเป็นข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานภายใต้อำนาจของนักการเมือง ซึ่งผู้ทำการวิจัยกำหนดบุคคลที่รับผิดชอบ ตำแหน่งข่าว และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของนักการเมืองทั้งด้านดี และด้านร้าย ปรากฏว่าได้รับความร่วมมือด้วยดีทุกคนคือ

1. นายถาวร นาบุตร หัวหน้าฝ่ายข่าวโทรทัศน์
2. นางดวงใจ มหารักษ์กะ อดีตหัวหน้าแผนกข่าวการเมือง ฝ่ายข่าวโทรทัศน์ ซึ่งถูกย้ายเป็นผู้ตรวจวินัย ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เป็นรัฐมนตรีกำกับดูแล อ.ส.ม.ท.

3. น.ส.เยาวลักษณ์ เขียววิญแก้ว อดีตหัวหน้าแผนกข่าวการเมือง ฝ่ายหนังสือข่าว สำนักข่าวไทย ซึ่งถูกย้ายเป็นนักวิเคราะห์ในสมัย ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เป็นรัฐมนตรีกำกับดูแล อ.ส.ม.ท. ปัจจุบันลาออกไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ

4. นายอนุวัตร ชินพิริยะ หัวหน้าแผนกข่าวภูมิภาค ซึ่งได้รับแต่งตั้ง
ในสมัย ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง เป็นรัฐมนตรีกำกับดูแล อ.ส.ม.ท.

จากความร่วมมือของบุคคลทั้ง 6 ท่าน ทำให้ผู้ทำการวิจัยได้รับข้อมูล
ส่วนหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

3. จากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม เนื่องจากผู้ทำการศึกษามี
มีส่วนร่วมในงานข่าวของ อ.ส.ม.ท. ในตำแหน่งผู้สื่อข่าวตั้งแต่ปี 2518
ในบริษัทไทยเทรทส์ จำกัด ซึ่งได้เปลี่ยนมาเป็น อ.ส.ม.ท. จนถึงปัจจุบัน
ทำให้มีข้อมูลและสามารถตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลทั้งที่เก็บจากเอกสาร
และบุคคลต่าง ๆ ได้

การวิเคราะห์ข้อมูลและการนำเสนอข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บจากเอกสารและบุคคลจะถูกนำมาจำแนกนำเสนอ
และวิเคราะห์โดยหัวข้อ (Topic) ตามวัตถุประสงค์คือ :

1. ทิศนะและแนวคิดของนักรการเมืองต่อการสื่อสารมวลชนและสื่อ
มวลชนของรัฐ

2. ลักษณะหรือวิธีการใช้อำนาจของนักรการเมืองเสนอข่าว
ของ อ.ส.ม.ท.

2.1 ที่มาของอำนาจ

2.2 วิธีการใช้อำนาจ

3. ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากการใช้อำนาจของนักรการเมือง

3.1 ระหว่างนักรการเมืองกับนักรการเมืองฝ่ายค้าน

3.2 ระหว่างพนักงาน อ.ส.ม.ท. กับนักรการเมือง

3.3 ระหว่างนักข่าว อ.ส.ม.ท. กับนักรการเมืองฝ่ายค้าน

3.4 ระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านข่าวของ อ.ส.ม.ท. ด้วยกันเอง

3.5 ผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่าง อ.ส.ม.ท. กับประชาชน

4. ทิศนะของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของ
นักการเมืองต่อการเสนอข่าวของ อ.ส.ม.ท.